

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

190738

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโรค
ในผู้ป่วยไวรัสโรคปอดรายใหม่

คำพ้อง คำานนท์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2554

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโรค
ในผู้ป่วยไวรัสโรคปอดกรวยใหม่

คำพอง คำานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ

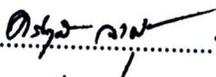
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2554

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัส
ในผู้ป่วยโรคปอดรายใหม่

คำพ้อง คำานนท์

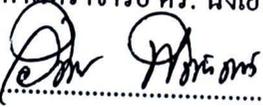
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงฤดี ลาสุขะ

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. อะเคื้อ อุนหละกะ

.....กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงเยาว์ เกษตร์ภิบาล

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. วิลาวรรณย์ พิเชียรเสถียร

.....กรรมการ

นายแพทย์จรัส สิงห์แก้ว

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. อะเคื้อ อุนหละกะ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงเยาว์ เกษตร์ภิบาล

26 พฤษภาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อะเคือ อุมหเลขกะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นางเยาว์ เกษตร์ภิกาล อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และแนวทางที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย รวมทั้งการสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในระหว่างการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะจนทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมกับให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลราชวิถี รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจ บริการวิชาการ หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย ที่กรุณาให้โอกาสและสนับสนุนผู้วิจัยได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา และขอขอบพระคุณบุคลากรทางสุขภาพหอผู้ป่วยอายุรกรรมชายทุกท่านที่รับภาระแทนผู้วิจัยในขณะที่ลาศึกษาและมีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้

ขอกราบขอบพระคุณหัวหน้ากลุ่มงานการบริการผู้ป่วยนอก และหัวหน้าแผนก ผู้ป่วยนอก ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่โรงพยาบาลราชวิถีทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้จนทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา บุคคลในครอบครัวผู้เป็นที่รักยิ่ง และเพื่อนๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา บุพการี คณาจารย์ ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ และทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรค
ในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่

ผู้เขียน   นางสาวคำพอง คำนนท์

ปริญญา   พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. อะเคื้อ   อุดมলেখกะ   อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงเยาว์   เกษตร์ภิบาล   อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

190738

การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่มีความจำเป็นในการป้องกันการแพร่กระจายโรคและการรักษาที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ในการให้ความรู้ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ สื่อวีดิทัศน์ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและแนวทางการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรค การพัฒนาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ที่มารับการรักษาที่ห้องตรวจวัณโรค โรงพยาบาลราชวิถี ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2554 ที่สามารถติดต่อสื่อสารรู้เรื่อง อ่านและฟังภาษาไทยได้ และให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 41 ราย เพื่อใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์แบบเดี่ยว 1 ราย แบบกลุ่ม 10 ราย และภาคสนาม 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้เรื่องการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรค และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ป่วยที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาการทดสอบค่าที และการจัดกลุ่มคำตอบ

สื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับวัณโรค โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อวัณโรค ความรุนแรงของวัณโรค การรักษาวัณโรค อุปสรรคของการรักษาวัณโรค การป้องกัน

190732
การแพร่กระจายเชื้อวัณโรค และนำเสนอตัวอย่างผู้ป่วยที่ประสบความสำเร็จในการรักษา
วัณโรค สื่อวีดิทัศน์มีความยาว 13 นาที ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์พบว่า ค่าเฉลี่ย
คะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังชมวีดิทัศน์เพิ่มขึ้นจาก 16 คะแนนเป็น 18 คะแนน จากคะแนนเต็ม
20 คะแนน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สื่อวีดิทัศน์เพื่อการป้องกันการแพร่กระจาย
เชื้อวัณโรคในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80/90 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่
กำหนดไว้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 เห็นด้วยมากที่สุดว่าการใช้คำพูดและเสียงบรรยายในสื่อวีดิทัศน์มี
ความชัดเจน และร้อยละ 53 เห็นด้วยมากที่สุดว่าระยะเวลาในการชมวีดิทัศน์เหมาะสม

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้ป่วยมีความรู้ใน
การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคและการรักษาวัณโรคเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามควรมีการติดตาม
การปฏิบัติตัวของผู้ป่วยเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ป่วยสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

Thesis Title Development of Video Media for Prevention of Tuberculosis
Transmission of Newly Diagnosed Pulmonary Tuberculosis
Patients

Author Ms. Kampong Kamnon

Degree Master of Nursing Science (Infection Control Nursing)

Thesis Advisory Committee

Associate Professor Dr. Akeau Unahalekhaka Advisor

Assistant Professor Dr. Nongyao Kasatpibal Co-advisor

ABSTRACT

190738

Educating newly diagnosed pulmonary tuberculosis (TB) patient is necessary in prevention of disease transmission and effective treatment. This study aimed to develop and evaluate the efficiency of video media used for educating newly diagnosed pulmonary TB patients. Video media was developed by researcher based on the health belief model and guidelines for prevention of TB transmission. The development consisted of 3 steps: preproduction, production, and evaluation. The study samples used for evaluating the efficiency of video media were 41 patients who were purposively selected from newly diagnosed pulmonary TB patients treated at TB clinic of Rajavithi hospital during December 2010 to January 2011. Criteria for sample selection included ability to communicate, ability to read and write Thai and agreed to cooperate in the research. One sample was used for single testing, ten were used for group testing and the remaining thirty samples were used for field testing. The study tools developed by the researcher included knowledge test on TB transmission prevention and a questionnaire asking about opinions towards video media. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test and answer grouping.

The contents of the developed video media consisted of TB, risk of TB infection, severity of TB, TB treatment, obstacles of treatment, prevention of TB transmission, and example of a TB patient who

succeeded in treatment. The length of video media was 13 minutes. The results of the evaluation of the efficiency of video media revealed that the mean knowledge score of samples after watching video media increased from 16 to 18 out of 20. The mean scores were statistically significantly different ($p < .001$). The efficiency of video media for prevention of TB transmission among newly diagnosed pulmonary TB was 80/90 which reached the criteria for efficient video media. Sixty percent of samples strongly agreed that the content and sound were clear and fifty three percent strongly agreed that the length of video media was appropriate.

The results of the study show that the developed video media can increase knowledge on prevention of TB transmission and TB treatment of newly diagnosed pulmonary TB patients. However, monitoring of the patients' practices should be performed to be confident that the patients can behave correctly.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
คำถามการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
วัน โรค	9
การปฏิบัติตัวของผู้ป่วยวัน โรคตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	17
การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์	24
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	33
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	34
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
การอภิปรายผล	46
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	51
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	52
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	52
เอกสารอ้างอิง	54
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างภาคสนามก่อนและหลังได้รับความรู้ โดยสื่อวีดิทัศน์	70
ภาคผนวก ข แบบทดสอบความรู้ของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่	72
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ ที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์	74
ภาคผนวก ง บทวีดิทัศน์การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคในผู้ป่วย วัณโรคปอดรายใหม่	76
ภาคผนวก จ การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ที่เข้าร่วมการวิจัย	80
ภาคผนวก ฉ การคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา	83
ภาคผนวก ช รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา	84
ประวัติผู้เขียน	85

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้	40
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์จำแนกตามการได้รับความรู้เรื่องวัณโรค และการมีบุคคลในครอบครัวป่วยเป็นวัณโรค	42
3 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างภาคสนามระหว่างก่อนและหลังได้รับความรู้โดยสื่อวีดิทัศน์	43
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างภาคสนามจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์เพื่อการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่	45